

A domb É-i és K-i oldalának főként alsó részeit fedték az *Árpád-kori* falu telepobjektumai. Maga a falu feltehetően a vízparti alsóbb részeken, illetve a DK felé következő domb Ny-i lankájával határolt völgyben húzódhat. Kiterjedt négyzetes karámrendszer árkait tártuk fel, melyek D-i irányban egészen a következő völgyig lazán, egyenletesen fedték a domboldalt. A domb É-i oldalán a karámok felett húzódott a kemenceövezet: az egy sávban sűrűsödő, egyforma kemencebokrok mindegyikéhez 2-2 egyszerű, általában kirakott alapozás nélküli, ovális sütőkemence tartozott. A település egyik nagyméretű veremházát ezektől jóval távolabb, a szelvény DK-i részének közepén tártuk fel. Körülötte kisebb, félig földbe mélyített épületek nyomai látszóttak.

SEBŐK KATALIN

39. Bölcse, Koplaltató

(Tolna megye) U, B, Kö

Egy 1794-es térkép a Gyűrűs- és a Kanacsi-patak között elpusztult templom – valószínűleg a középkori Gyűrűs falu egyháza – alaprajzát tünteti fel (MOL S-12, Div. IV., No. 31.).⁴ 2008. február végén a Gyűrűs-patak K-i felén a vízzel párhuzamosan kb. 300 m hosszan elszórtan középkori cserepeket gyűjtöttem, a domb alsó részén igen szórványosan templomra utaló kevés kő- és téglatöredéket figyeltem meg. A lelőhelyen neolitikus és urnamezős leletek is gyűjthetők voltak.

K. NÉMETH ANDRÁS

40. Bő, Alsó Rét-dűlő

(Vas megye) U, R, LT, Á

2008. február 13-án helyszíni szemlét végeztünk a légi fotóról megismert lelőhelyen. A Répce szabályozás előtti medre által lekerített, az ártérből kiemelkedő dombháton található a lelőhely a község DK-i határában, közel a damonyai temetőhöz. Délről és Ny-ról a hajdani meder partján álló fasor határolja. A leletek kb. 150×150 m-es területen szóródtak. Ezen belül található maga a fotóról azonosított és térképre helyezett kettős vagy hármas körárok. A fotón az árkok jól látszódtak. Leginkább neolit (DVK), rézkori(?), kelta, *Árpád-kori* és kora középkori kerámiát gyűjtöttünk. Ezek a telep központja, a dombocsa teteje felé sűrűsödtek. A régóta tartó művelés miatt a leletek nagy többsége igen apró, kopott. Szétszántott objektumokat nem láttunk.

Munkatársak: Vámos Gábor, Szilasi Attila Botond.

ILON GÁBOR

41. Budaörs, Harkály utca 20.

(MRT 7. k. 5/4 lh.)

(Pest megye) B

Házépítkezéskor, régészeti szakfelügyelet során néhány gödör került elő a fent jelölt telken. A gödrökben késő bronzkori kerámia volt. Magyarország Régészeti Topográfiaja bronzkori földvárat jelöl itt, a Hosszúréti-árok feletti domboldalon (Kamara-erdei Törzsgyümölcsös).

OTTOMÁNYI KATALIN

42. Budaörs, Károly király út 13.

(Pest megye) Ró, H, Kö

2008. május 15-én a Magyar Nemzeti Múzeumba egy budaörsi lakos római és honfoglalás kori fémekeket vitt be, melyeket egy lebontott ház helyén talált. A helyszíni szemlén mi is találtunk különféle bronzokat (csatok, gyűrűk stb.), sok újkori törmelék között, de a telekre nem jutottunk be. Valószínűleg temetkezés lehetett. A további építkezést leállítottuk. Május végén újabb helyszínelést tartottunk a tulajdonos beleegyezésével, és ismét találtunk kb. 20 db fémtárgyat a felszínen. Római, honfoglalás és középkori tárgyakat vegyesen. Leletmentésre a vastag építési törmelék miatt nem volt lehetőség, az építkezéssel párhuzamos szakfelügyeletre pedig nem volt jogunk.

OTTOMÁNYI KATALIN

43. Budapest, I. Fő utca 2.

Ó, Kö

2008. szeptember 25-én régészeti felügyeletet végeztem a telken, melynek során az alábbi megfigyeléseket tettem. A telken a földmunkák során 4 szondagödört alakítottak ki: egyet az É-i oldal közepén, egyet az ÉNy-i sarokban, egyet a Ny-i oldal közepe táján (ennek kiásása azonban a felszínhez közel félbemaradt!) és egyet a DNy-i részen.

Az É-i oldal közepe táján mélyített gödörben az itteni, modern épülettörmelékkel betöltött pince padlója alatt a gép még egyértelműen kultúrrétegbe markolt, amit az innen kiszedett vörösre égett agyagrögöket tartalmazó földanyag bizonyított. Az ebből előkerült egyetlen, atipikus, de őskori jellegű kerámiatöredék sajnos konkrétabb kormeghatározásra nem adott lehetőséget. Az ÉNy-i sarokban a gépi mélyítés során modern és újkori feltöltés alatt vastag kőporos réteg tűnt elő, amely akár kőfaragás mellékterméke is lehet. A Ny-i oldal középső, sekély gödre következtetés levonására nem volt alkalmas, leszámítva, hogy a szomszéd ház irányában, de még a szóban forgó telekhez tartozóan falazat mutatkozott, amely valószínűleg az Ybl-féle épület zárófalának alapozása lehet. A DNy-i munkagödört ugyancsak modern épülettörmelékkel betöltött pincehelyiségben mélyítették ki. Itt a kimarkolt sáv Ny-i oldalán úgy tűnt, hogy az Ybl-épület falazata egy szakaszon hiányzik, és a szomszéd épület alapfalán mintha egy

4 Közlése: Visy Zs.: A Ripa Pannonica Magyarországon. Budapest 2000, 118–19. ábra.

elfalazott átjáró mutatkozna. Ennél azonban érdekesebb, hogy a pincehelyiség padlója alatt itt egy falazatot vág-tak át, amelyből két darab (másodlagos felhasználású?) kőfaragvány bukkant elő. Közülük az egyik eredetileg egyértelműen egy középkori mérműves szerkezetből származhat, a másik további vizsgálatot igényel.

A gépi munka figyelemmel kísérésén túl még egy igen fontos megfigyelésre nyílt alkalom. A Ny-i oldalon végig elbontották az itteni, szomszédos Hunyadi János utcai ház kerítésfalát takaró „köpenyfalat”. Láthatóvá vált, hogy a szomszédos kerítésfal D-i szakasza egy nagyméretű teherhárító ívre épült rá. A hevederív alatt viszont egyértelműen egy korábbi épület K-i homlokzati falának egy csonkja, lábazati része tűnt elő. Ez a falazat, amely jellege és struktúrája alapján újkori jegyeket mutat, aligha lehet más, mint annak az általunk korábban keresett középkori „Ny-i istállóépületnek” egy részlete, amelyet a barokk korban újjáépítettek, s amely egészen a 19. sz. közepéig fennállt.

MAGYAR KÁROLY

44. Budapest, I. Palota út–Dísz tér Á, Kk, Tö

2008. április 3–26. között a Palota úton a Lovas út indulásától a Dísz térig kisnyomású gázvezeték fektetése miatt földmunkák folytak. A Lovas úttól a fehérvári kapu vonaláig a munka régészeti szakfelügyelet mellett folyt, melynek során régészeti jelenség nem került elő, az árok betöltését kevés 18. századi kerámiatöredék keltezte. A fehérvári kaputól a Dísz térig a nyomvonal kialakítása megelőző ásatás keretében történt. A feltárás során az amúgy igen keskeny árokban több jelentős, köztük megóvandó régészeti objektum került elő. A Ny-i részen az Árpád-kori városfal újabb, jó állapotban megmaradt szakasza mutatkozott, míg keletebbre a Végh András által 2005-ben megtalált és azonosított zsinagóga folytatását (épebb K-i és kissé roncsolt Ny-i zárófalát, valamint téglapadlóját) sikerült megfogni. A török kort három gödörnek az árokba eső részlete képviselte, valamint a jelentősen bolygatott betöltésből előkerült kerámiaanyag túlnyomó része is erre az időszakra keltezhető.

TÓTH ANIKÓ

45. Budapest, I. Szarvas tér és környéke, Tabán LT, Á, Tö, Kk

A Budai Főgyűjtő Csatorna építéséhez kapcsolódóan a Budapesti Történeti Múzeum megelőző feltárást végzett a területen. A Tabánban 6 aknát jelöltek ki, melyek gyakorlatilag a városrész megszondázását tették lehetővé.

1. sz. fogadóakna/1. szelvény (Apród utca–Ybl Miklós tér–Döbrentei utca csomópontjában): A szelvény felső 1,2–1,5 m mélységében újkori feltöltést találtunk, egy épület pincéjének betöltését tartalmazta. Az épület padlószintje alatt már a régészeti rétegek kezdődtek: a

18. századtól az Árpád-korig húzódó rétegsort találtunk. A szelvény É-i részét egy 18. századi csatorna foglalta el, és vágta a teljes rétegsort. Délebbre egy török kori gödör részlete került felszínre, az altalaj feletti utolsó réteg pedig Árpád-kori volt.

1–2. sz. indítóakna/2. szelvény (Szarvas téri csomópont): A szelvényben a feltárás kezdetekor egy feltöltött 19. századi pincét találtunk, amely szinte a teljes szelvényt elfoglalta. Falai keresztben haladtak a szelvény falaihoz képest, így az ÉK-i és a DNy-i szelvénytársak kívül esett a pince területén. Itt lehetett látni, hogy a pince lemélyítése előtt milyen viszonyok lehettek a környezetében: a DNy-i sarokban magasan, alig 50 cm-rel a jelenlegi felszín alatt megtaláltuk az altalajt, míg az É-i sarokban régészeti rétegek voltak ugyanezen a szinten (egy török kori ház omladéka). A pince falainak elbontása után, a pince padlója alatt a szelvény DNy-i felében csak altalajt találtunk, míg a szelvény ÉK-i felében török kori utat, illetve annak középkori előzményét, egy török kori ház részletét tártuk fel. Az út igen meredeken lejtett K felé. A fenti régészeti jelenségek alatt pedig mindenhol megtaláltuk az altalajt.

2–3. sz. fogadóakna/3. szelvény (Krisztina körút és az Attila út közötti zöld területen, a Szarvas tér közelében): A szelvényben újkori visszatöltést találtunk kb. 1,6 m vastagságban, amibe mindenféle korszak leletanyaga keveredett. Az altalajba igen komoly mértékben belemélyedő objektumokat találtunk, melyek pontos meghatározása a szelvény kis mérete miatt nem volt lehetséges. Ezek az objektumok a földfelszíntől kb. 4 m mélységben értek véget és nagy mennyiségű leletanyagot tartalmaztak. Az egyik legjelentősebb 17. századi nagyméretű török kori gödör(?) alatt kelta gödör részletét tártuk fel. Ezen túl egy nagyméretű újkori gödör vágta a korábbi jelenségeket.

3. sz. indítóakna/4. szelvény (Krisztina körút és az Attila út közötti zöld területen, a Dózsa György térhez illetve az Attila úthoz közelebb): A terület feltárási kezdetekor a felső 1,5 m-en egy tabáni ház pincéjének törmelékes feltöltését, alatta vízszintesen futó rétegeket találtunk. A szelvény ÉNy-i fala mentén egy újkori fal futott. A vízszintesen futó rétegek között találtunk egy olyan réteget, amely csak magokból állt, több lekövezett szintet és a mélyebben iszapos öntéseket, melyek az Ördög-árokhoz kapcsolhatók. A szelvény aljában, közel 5 m mélyen megtaláltuk az őshumuszt, amibe bemélyedő objektumot nem találtunk. A rétegbontás során kevés leletanyagot tartalmazó rétegeket találtunk, melyek túlnyomó többségében 18. századi leletek is felszínre kerültek. A terület a fentiek alapján a középkorban és török korban az Alhévíz/Tabán városrészen kívül helyezkedett el.

4. sz. indítóakna/5. szelvény (Krisztina körút és az Attila út közötti zöld területen, a Dózsa György térhez illetve a Krisztina körúthoz közelebb): A 4. szelvényhez hasonlóan a felső szintjén újkori ház maradványait találtuk meg, és a szelvény É-i sarkába egy II. világhábo-